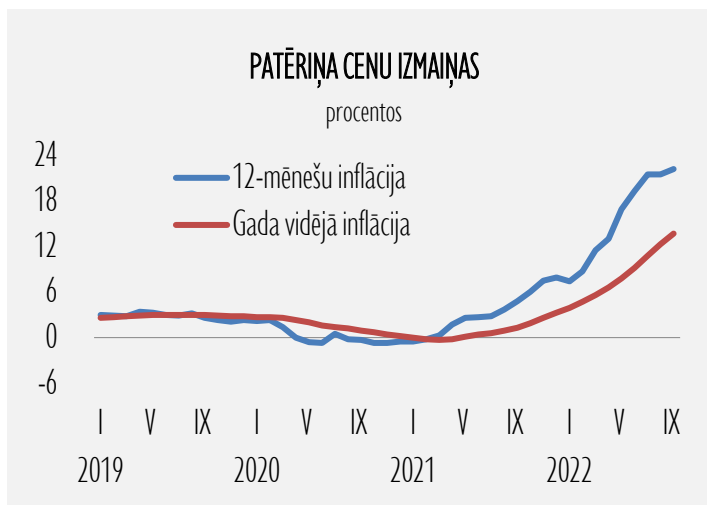

Par patēriņa cenām 2022.gada septembrī

Patēriņa cenas septembrī pieaug straujāk

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022.gada septembrī, salīdzinot ar augustu, patēriņa cenu līmenis pieauga par 1,6%. Precēm tas pieauga par 1,8%, bet pakalpojumiem – par 0,8 procentiem.

Šogad cenu pārmaiņas septembrī bija straujākās šajā mēnesī kopš 2007.gada. Septembrim ir raksturīgs cenu kāpums, ko parasti nosaka apģērbu un apavu cenu pieaugums saistībā ar jauno sezonas preču pārdošanu, tomēr šogad lielākā ietekme bija cenu kāpumam ar mājokli saistītiem energoresursiem un pārtikai.

Straujš cenu kāpums bija vērojams siltumenerģijai – par 9,2%. Neskatoties uz obligātās iepirkuma komponentes (OIK) atcelšanu, cena pieauga elektroenerģijai – par 1,8%, ko ietekmēja elektrības cenas paaugstināšana no 1.septembra AS “Latvenergo” klientiem, kas izmanto maksājumus ar fiksēto tarifu. Cena pieauga arī cietajam kurināmajam – par 3,3%, kas kopā ar cenu kāpumu siltumenerģijai un elektroenerģijai kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,5 procentpunktiem.

Septembrī cenu kāpums pārtikai bija straujāks nekā iepriekšējos divos mēnešos – pārtikas produktu cenas pieauga par 2% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,5 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam gaļai, piena produktiem, maizei un kafijai, kā arī cenu kritumam svaigiem dārzeņiem un kartupeļiem. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenas pasaulē samazinās jau sesto mēnesi pēc kārtas. Septembrī vidēji mēneša laikā pasaules pārtikas cenas samazinājās par 1,1%, tomēr, salīdzinot ar iepriekšējā gada septembri, tās bija par 5,5% augstākas. Cenas samazinājās visās galvenajās pārtikas produktu grupās, izņemot graudaugus. Cenu kāpumu graudaugiem veicināja paaugstinātā nenoteiktība par Melnās jūras graudu eksporta turpināšanu no Ukrainas pēc novembra un bažas par sausajiem apstākļiem Argentīnā un ASV, kā arī straujais eksporta temps no ES papildus lielākajam bloka iekšējam pieprasījumam pēc kviešiem. Graudaugu cenas pasaulē joprojām bija par 11% augstākas nekā pagājušā gada septembrī. Straujākais cenu kritums bija vērojams augu eļļām, to cenu indeksam samazinoties līdz zemākajam līmenim kopš 2021.gada februāra. Cenu kritumu augu eļļām galvenokārt turpināja veicināt lielie krājumi, sezonāli pieaugošie ražošanas apjomi Dienvidaustrumāzijā un eksporta pieaugums no Melnās jūras reģiona, kā arī zemākas jēlnaftas cenas. Piena produktiem, cukuram un gaļai bija vērojams ļoti mērens kritums.

Apģērbiem un apaviem septembrī saistībā ar jauno rudens sezonas preču tirdzniecību cenas pieauga par 4,8%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni attiecīgi palielināja par 0,25 procentpunktiem.

Pakalpojumiem cenas septembrī pieauga par 0,8%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Lielākā palielinošā ietekme bija vērojama cenu kāpumam pirmsskolas izglītībai, atpūtas un kultūras pakalpojumiem, ēdināšanas un telekomunikāciju pakalpojumiem.

Vērā ņemams cenu pieaugums bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 4,7%, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Lielākā samazinošā ietekme septembrī bija cenu kritumam degvielai, kas Latvijā bija vērojams trešo mēnesi pēc kārtas. Septembrī cenas degvielai samazinājās mērenāk kā jūlijā un augustā – par 2,1% un kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. Tomēr cena degvielai joprojām saglabājas augsta, ko ietekmē augstās pasaules naftas cenas, bet jāatzīmē, ka kopš jūnija vidus pasaules naftas cenas samazinās. Septembrī mēneša laikā vidēji tās saruka par 7,3%, septembra vidū pat Brent naftas cenai noslīdot līdz 82 ASV dolāriem par barelu, kas bija zemākā cena kopš janvāra un ko galvenokārt sekmēja spēcīgs ASV dolārs un bažas par naftas pieprasījuma kritumu saistībā ar iespējamu

ekonomikas recesiju. Tomēr oktobrī ir vērojams pasaules naftas cenu kāpums saistībā ar naftas ieguvējvalstu organizācijas OPEC+ vienošanos no novembra krasi samazināt naftas ieguvi, lai ierobežotu cenu kritumu, kuru izraisījušas bažas par jēlnaftas pieprasījuma samazināšanos.

2022.gada septembrī, salīdzinot ar iepriekšējā gada septembri, patēriņa cenas pieauga par 22,2%. Gada vidējā inflācija bija 13,7 procenti.

Sagaidāms, ka tuvākajos mēnešos cenu izmaiņas turpinās pārsniegt sezonālo svārstību līmeni, tomēr kopumā cenu kāpums varētu vairs nebūt tik straujš kā bija vērojams iepriekšējos mēnešos. Paredzams, ka 2022.gadā kopumā vidējā gada inflācija varētu sasniegt 16,5%. 2022.gada beigās un 2023.gada sākumā inflācijas tempiem vajadzētu sākt samazināties.